



DOKUMENTY

Kongregácia pre katolícku výchovu

Vychovávať dnes a zajtra. Nové zaniehanie.

Instrumentum laboris

Kongregácia pre katolícku výchovu sa aktuálne venuje prípravám na oslavy dvoch významných výročí dokumentov týkajúcich sa výchovného poslania Cirkvi, ktoré pripadnú na budúci rok. Ide o 50. výročie deklarácie Druhého vatikánskeho koncilu o katolíckej výchove *Gravissimum educationis* (28. októbra 1965) a 25. výročie apoštolskej konštitúcie pápeža Jána Pavla II. o identite a poslaní katolíckych univerzít *Ex corde ecclesiae* (15. augusta 1990). Podľa prefekta dikastéria, kardinála Zenona Grocholewského, sú tieto výročia príležitosťou pre hlbšie štúdium základných otázok spojených s výchovou, a to v spolupráci s výchovno-vzdelávacími inštitúciami: školami a univerzitami, ako aj s biskupskými komisiami, rehoľami, združeniami, učiteľmi i vychovávateľmi. Kongregácia preto pripravuje na budúci rok svetový kongres (18. - 21. novembra 2015), ktorého cieľom je spoločné zdieľanie skúseností a načrtnutie vízie do budúcnosti, a to s novým misionárskym zápalom.

Téme výchovy v kontexte súčasnej spoločnosti a so zreteľom na nové výzvy, ktoré stoja pred vychovávateľmi v 21. storočí, sa kongregácia intenzívne venuje už niekoľko rokov. Výsledkom tohto úsilia je pracovný dokument (*Instrumentum laboris*) pod názvom „Vychovávať dnes a zajtra: obnovené zaniehanie“. Cieľom dokumentu je podnietiť mieste cirkvi, aby hlbšie skúmali tému katolíckej výchovy, aby posúdili svoje doterajšie skúsenosti, a aby v nadväznosti na to vypracovali nové prioritné ciele a rozvinuli stratégie na ich dosiahnutie.

Vychovávať dnes a zajtra: nové zaniehanie

Ako v predslove k dokumentu zdôrazňuje kardinál Grocholewski, pápežský Učiteľský úrad Cirkvi v pokoncilovom období opakovane zdôrazňoval význam výchovy vo všeobecnosti, ako aj celkový prínos kresťanského spoločenstva v oblasti výchovy. *Instrumentum laboris* bolo publikované vo viacerých svetových jazykoch a je adresované predovšetkým biskupským konferenciám, konferenciám vyšších rehoľných predstavených, ale aj národným a medzinárodným združeniam učiteľov, rodičov, študentov, i tým zoskupeniam, ktoré vedú školy a univerzity. V neposlednom rade je tento dokument určený aj kresťanským spoločenstvám, aby sa zamýšľali

o nad dôležitým významom katolíckej výchovy v kontexte novej evanjelizácie.

Instrumentum laboris čerpá z vyššie spomenutých dvoch dokumentov a je rozdelená na tri časti, úvod a záver. V úvode sa konštatuje, že súčasná kultúra je poznačená mnohými problémami, ktoré sú príčinou rozšírenej „krízy výchovy“. Katolícka výchova na školách a univerzitách roztrúsených po celom svete pomáha významne kresťanským spoločenstvám zapojeným do novej evanjelizácie a prispieva k vstúpeniu antropologických a etických hodnôt do svedomia ľudí i kultúr. Tieto hodnoty sú nevyhnutné pre budovanie spoločnosti založenej na bratstve a solidarite.

Prvá časť dokumentu je venovaná podstatným bodom vyššie spomenutých dokumentov. Pripomína v prvom rade základné zásady kresťanskej výchovy obsiahnuté v deklarácii *Gravissimum educationis* (GS) a poukazuje na prepojenia, ktoré má deklarácia s ostatnými koncilovými dokumentmi, predovšetkým s konštitúciou *Gaudium et spes*. Všíma si tiež historický a spoločenský kontext, ktorý sa za uplynulých 50 rokov (od čias promulgácie deklarácie) výrazne zmenil (zjavná sekularizácia, narastajúca globalizácia, väčšia integrácia ľudí, ekonomický a politický rozvoj, prevládajúci liberalizmus, atď.) a zdôrazňuje, že koncilové dokumenty obsahujú neobyčajne prezieravé a užitočné usmernenia, ktoré nám môžu pomôcť čeliť mnohým súčasným výzvam (napr. uznanie výchovy ako „všeobecného dobra“). Prvá časť ďalej pripomína učenie obsiahnuté v konštitúcii *Ex corde ecclesiae* a zdôrazňuje – vzhľadom na fragmentárnosť akademických štúdií – aktuálnosť myšlienky Jána Pavla II., že univerzity majú podporovať dialóg medzi rôznymi disciplínami a zostať verné svojmu pôvodnému poslaniu.

Vychádzajúc z učenia Cirkvi obsiahnutého v spomínaných dokumentoch a vzhľadom na potreby a výzvy súčasnej spoločnosti, je druhá časť dokumentu venovaná reflexii na tému: Aké by mali byť katolícke školy a univerzity, resp. aké sú ich základné znaky. Dokument sa tu sústreďuje na nasledujúce aspekty: budovanie výchovného prostredia, vedenie študentov k poznaniu a k vedeckému

výskumu; výučba ako prostriedok výchovy; ústredné postavenie osoby žiaka a rozmanitosť žiakov; pluralizmus výchovných inštitúcií, formácia vyučujúcich.

Tretia a najobsiahlejšia časť je venovaná celému spektru súčasných i nových výchovných výziev, na ktoré majú reagovať katolícke výchovno-vzdelávacie inštitúcie nižšieho i vyššieho vzdelávania, a to rozvíjaním svojho špecifického poslania. Medzi tieto výzvy patria: identita týchto inštitúcií; školské spoločenstvo; dialóg učiteľ-žiak; spoločnosť a štúdium; integrálna výchova, nedostatok prostriedkov a zdrojov; pastoračné výzvy; náboženská formácia mládeže; špecifické výzvy v multireligióznych a multikultúrnych spoločnostiach, celoživotná formácia učiteľov; výzvy v súvislosti s legislatívou.

Pokiaľ ide o katolícke inštitúcie vyššieho vzdelávania, dokument si osobitne všima nasledujúce výzvy: internacionalizácia univerzitného štúdia; používanie online zdrojov pri štúdiu; univerzita a uplatnenie na pracovnom trhu; kvalita akademických inštitúcií; riadenie a autonómia katolíckych univerzít; osobnostné dozrievanie a katolícka identita univerzít.

K dokumentu je pripojený dotazník, ktorý má slúžiť ako východisko pre reflexiu a návrhy, a ktorý sa zameriava na štyri oblasti: identita a poslanie katolíckych škôl; žiaci a učitelia, formácia učiteľov, výzvy a perspektívy. Celý dokument možno nájsť na internetovej stránke kongregácie www.educatio.va.

-sg-

ZAHRANIČNÉ BISKUPSKÉ KONFERENCIE

COMECE a OCIPE

Europeinfos

N. 177/2014, Brusel, Belgicko

V decembrovom čísle periodika, ktoré mapuje dianie na úrovni Európskej únie z pohľadu Katolíckej cirkvi sa možno stretnúť s nasledujúcimi diskutovanými témami. Čoraz častejšie rezonuje v spoločnosti potreba úpravy legislatívy v tom zmysle, aby bolo možné reagovať aktuálne na potreby núdznych, ktorí hľadajú v Európe azyl. Snaha pomôcť totiž často naráža na normy, ktoré neumožňujú poskytnúť takýmto ľuďom potrebnú ochranu. Žiaľ európska politika kladie dôraz na boj s nekontrolovaným prísťahovalectvom a nie na poskytnutie ochrany. Preto sa iniciatívy chopilo viacero kresťanských organizácií, medzi nimi tiež COMECE a JRS (Jezuitská služba pre utečencov v Európe). Organizácie vypracovali spoločný dokument, v ktorom žiadajú zmenu politického kurzu. Pripomínajú právnu a morálnu zodpovednosť. Nežiadajú však akési všeobecné jednotné riešenie pre všetkých, ale zdôrazňujú, že treba konať podľa toho, čo si vyžaduje konkrétna situácia v tej-ktorej krajine. Uvádzajú tiež rôzne ďalšie možnosti podpory, ako sú napríklad „humanitárne víza“, zjednodušenie prísťahovania pre rodinných príslušníkov či zvýšenie kvót pre azylantov.

V uplynulom mesiaci sme boli svedkami zmien vo vysokých úradoch v rámci štruktúr EÚ, čo zodpovedalo výsledkom tohoročných eurovolieb. Autor jedného z článkov sa spätne vracia k funkčnému obdobiu prvého stáleho predsedu Európskej rady, Hermana van Rompuya. V ďalšom príspevku sa zas čitateľom ponúka rekapitulácia obdobia José Manuela

Barrosu, ktorý od roku 2004 zastával funkciu predsedu Európskej komisie.

Na 25. výročie zamatovej revolúcie si možno zapamätávať jej priamym aktérom, účastníkom pražských udalostí, doc. Petrom Muchom. V rozhovore pre *Europeinfos* hovorí o tom, čím začali zmeny režimu v Prahe, akú silu mal komunistický režim v 89. roku, aká bola v Československu situácia na jeseň 1989 a od koho vzišiel rozhodujúci impulz. Hovorí tiež o tom, aké boli očakávania po revolúcii a ako vidí súčasnú situáciu on.

Z rozhovoru sa čitatelia dozvedajú, prečo je práve demonštrácia zo 17. novembra považovaná za začiatok tzv. „zamatovej revolúcie“, hoci k policajným útokom dochádzalo už predtým. Mucha tiež pripomína, že hoci Česko patrí k najsekulárnejším krajinám Európy a ľudia sa tam vo veľkej miere nezúčastňujú na živote Cirkvi, paradoxne začal rozhodujúci prelomový týždeň udalosťou so silným náboženským akcentom – a to svätorečným Anežky Českej. Tamojšie úrady sa vtedy tvárili, akoby v krajine existovala úplná sloboda vycestovať, a tak umožnili pútnikom odísť do Ríma. Niečo také sa doposiaľ nestalo. Aj docent Mucha bol jedným zo sprievodcov takéhoto pútnického autobusu. V tom čase už dlhšie kolovalo proroctvo, že v krajine nastane sloboda, keď bude svätorečená Anežka Česká. Zaujímavé je, že hoci už od 14. storočia existovali snahy o jej svätorečenie, podarilo sa to až 12. novembra 1989. O päť dní nato vypukla „zamatová revolúcia“.

-fh-

Talianska biskupská konferencia

Notiziario CEI N. 3/2014

V dňoch 10. - 13. novembra 2014 sa v Assisi konalo 67. plenárne zhromaždenie CEI, ktoré bolo venované reflexii a skúmaniu života a permanentnej formácie kňazov. Téma bude rozpracovaná na zasadaniach 16 regionálnych biskupských konferencií Talianska. Miestne cirkvi pritom určia, akým spôsobom budú do tejto reflexie zapojení kňazi, aby bolo toto uvažovanie čo najúčinnšie. Následne Stála rada CEI zhodnotí a zosumarizuje výsledky práce jednotlivých zasadanií a predloží záverečnú správu na plenárne zhromaždenie. Počas zasadania biskupi tiež pripravili list adresovaný talianskym kňazom.

Talianski biskupi venovali pozornosť aj aktuálnej situácii rodín v Taliansku a spoločenským témam, ktoré v súčasnosti v krajine rezonujú. Poukázali tiež na prenasledovanie kresťanov vo svete, ktorému sú vystavení mnohí veriaci. Hlas týchto prenasledovaných bratov zaznel počas zasadania, či už prostredníctvom referovania o nedávnej návšteve predsedníctva CEI vo Svätej zemi (2. - 4. novembra 2014), ako aj prostredníctvom svedectva chaldejského arcibiskupa Mons. Bashara Wardu z Arbilu (severný Irak).

Na zasadani sa zúčastnilo 219 členov CEI, 12 emeritných biskupov, 32 odborníkov a zástupcov kňazov, rehoľníkov, zasvätených osôb i Národnej rady laických združení. Kulminujúcimi momentmi plenárneho zhromaždenia boli eucharistické slávenia v Bazilike sv. Františka Assiského a v Bazilike Santa Maria degli Angeli. Počas plenárneho zhromaždenia zasadala aj Stála rada CEI, ktorá schválila niektoré menovania.

Život a permanentná formácia kňazov

Zmysel pre zodpovednosť, múdrosť pri interpretácii dnešnej situácie a úsilie o reformu Cirkvi – boli hlavné spoločné aspekty príhovorov talianskych biskupov na 67. generálnom zhromaždení zaoberajúcom sa životom a permanentnou formáciou kňazov. Biskupi v prvom rade s veľkou vďačnosťou ocenili veľkodušnú a každodennú obetavosť kňazov, ktorí sú ochotní – vyjadrené slovami pápeža z posolstva pre toto zasadanie – „obetovať svoj život pre ľudí vo farnostiach, vychovávať mládež, sprevádzať rodiny, navštevovať chorých doma i v nemocniciach a slúžiť chudobným...“. Títo služobníci – slobodní od vecí i od seba samých – všetkým pripomínajú, že ponížiť sa bez toho, aby si niečo ponechali, je cestou k dokonalosti, ktorú evanjelium nazýva láskou; a že opravdivá radosť sa zakusuje v prežívanej bratskosti.

Uznanie, ktoré vyjadrili talianski biskupi v osobitnom liste adresovanom všetkým kňazom v Taliansku bolo sprevádzané vedomím, že sa nemožno zrieknuť cesty uvažovania a kolegiálneho skúmania, ktorou sa „oživuje Boží dar“, prijatý skrze vkladanie rúk.

Biskupi konštatovali, že bol zaznamenaný pokles počtu kléru a predovšetkým strata jednoliatej náboženskej kultúry kandidátov, na ktorú v minulosti mohla nadväzovať formácia k presbyterátu. Zároveň poukázali na niek-

toré ťažkosti, ktoré sa prejavujú vo forme krízy správneho chápania tejto služby.

Episkopát sa sústredil predovšetkým na prvú formáciu, za ktorú zodpovedá kňazský seminár. Pápež František vo svojom posolstve pre toto zasadanie CEI pripomenul dve nebezpečenstvá pri formácii: nebezpečenstvo sformovania „klerikálnych kňazov“, ktorí svojím správaním spôsobujú, že sa ľudia vzdávajú od Pána; a nebezpečenstvo sformovania kňazov-úradníkov, ktorí síce zastávajú svoj úrad, ale svoje naplnenie hľadajú ďaleko od Pána. Duchovní pastieri vyjadrili požiadavku, aby sa seminár stal cestou pravej a vlastnej iniciácie, počas ktorej pastoračné skúsenosti nesmú odsúvať spoločný život v komunite ako niečo sekundárne. Ďalej zdôraznili, že pri rozlišovaní ohľadom pripustenia k posvätným rádom je potrebné overiť postoj kandidátov ku spoločenstvu kňazov a ich poslušnosť voči Cirkvi. Nejde tu pritom o požiadavky, ktoré by vychádzali z organizačných alebo funkčných kritérií, ale o sviatosťné puto medzi kňazmi a biskupom.

Pokiaľ ide o formáciu v čase kňazskej služby, biskupi zdôraznili, že je potrebné vytvárať priestor, čas a metódy pre spoločný duchovný rast spolu s kňazmi, a to v opravdivej skúsenosti spoločenstva. Toto presvedčenie sa zakladá na tom, že prvý dar, ktorý majú kňazi ponúknuť Cirkvi a svetu, nie je aktivizmus, ale vydávanie svedectva o bratstve. Toto bratstvo sa posilňuje zdieľaním skúseností viery, dialógom a ochotou obetovať svoj život pre iných; bratstvo tiež pomáha zasvätenému znovu objaviť radosť zo života, ktorý sa daruje.

Biskupi v tejto perspektíve vyjadrili želanie nanovo definovať úlohy kňaza a priority kňazskej služby, aby boli kňazi napr. menej zaťažovaní administratívnou agendou.

Pastorácia mládeže

Biskupi boli informovaní o prípravách na vystavenie turínskeho plátna v Turíne (19. apríl – 24. jún 2015). Podrobnejšie informácie o tejto iniciatíve, ktorá je zvlášť zameraná na mladých, možno nájsť na internetovej stránke www.sindone.org. V závere podujatia navštívi Turín aj pápež František (21. júna 2015). Táto udalosť bude pripravovaná a prežívaná počas troch dní venovaných mladým. Výťažok z milodarov, ktoré sa vyzbierajú počas vystavenia turínskeho plátna, bude venovaný hospicu pre chorých v terminálnom štádiu.

Biskupi si tiež vypočuli informácie o príprave na najbližšie Svetové dni mládeže – SDM (Krakov, 26. - 31. júla 2016). Poukázali na to, že nemá ísť o samotné podujatie, ale o organický program spojený s pravidelnou formáciou vo farnostiach a diecézach. Národné centrum pre pastoráciu mládeže pripraví v tejto súvislosti pracovný materiál; v blízkom čase sa budú distribuovať do jednotlivých farností pastoračné príručky na podporu budúročných pastoračných programov, ktoré budú zamerané na SDM v Krakove.

-sg-

ZAHRANIČNÉ PERIODIKÁ

Ost-West

Ukrajina? - Ukrajina!

Nemecko, N. 4/2013

Aktuálne číslo nemeckého periodika, ktoré vydáva katolícka organizácia Renovabis sa venuje diani na Ukrajine. Autori jednotlivých článkov prinášajú postrehy na aktuálnu situáciu z rozličných pohľadov. V úvode publikácie si Katrin Boeckhová kladie otázku, či nastane koniec revolučného obdobia v tomto štáte, ktorým je poznamenaná Ukrajina už od začiatku 21. storočia. Steffen Halling sa zasa zaoberá úlohou oligarchov v krajine. Ako prebiehali udalosti na Majdane a ako sa vyvíjala spoločnosť v rámci protestného hnutia a potom, nám približuje článok ďalších autorov. Nechýba ani pohľad na udalosti z perspektívy nemeckej verejnosti. V časopise tiež nájdeme interview s bývalým ukrajinským prezidentom Viktorom Jučenkou. Otázka národnosti rezonuje v ďalšom článku. Cesta k vlastnej národnosti nie je jednoduchá. Významnú úlohu tu zohrávajú tak náboženské, kultúrne, ako aj hospodárske rozdiely v krajine. Najmarkantnejšie je to poznať

pri porovnaní východu a západu Ukrajiny. Zatiaľ čo bol východ v minulosti súčasťou cárskeho Ruska, západná časť krajiny patrila pod habsburskú monarchiu. Je to však len jeden, zjednodušený pohľad na oveľa komplexnejší problém. V 90. rokoch minulého storočia zas a namiesto stabilizácie hospodárstva a politickej situácie došlo ku kolapsu štátnych štruktúr a moc v krajine získala úzka skupina oligarchov. Táto však nebrala ohľad na spoločné blaho štátu. Čo sa týka samotnej otázky národnosti, tá je spájaná na Ukrajinu s jazykovou otázkou. Anja Langeová, autorka ďalšieho príspevku, sa zamýšľa nad tým, či možno v tejto viacjazyčnej krajine jasne rozlíšiť hranice ukrajinskej a ruskej jazykovej oblasti. Viac svetla do spomínanej problematiky má priniesť práve vyhodnotenie rozličných štatistických zisťovaní. Historik Dietmar Neutatz sa v jednom z rozhovorov zameriava na dejiny Ruska v 20. storočí a veľké zmeny, ktoré toto obdobie prinieslo. -Ph-

Canisiuswerk

Na rovnakej úrovni

N. 10-11/2013, Rakúsko

Rakúsky časopis upriamuje pozornosť čitateľov na sviatky Vianoc. Konkrétne tak, že v svojich článkoch zdôrazňuje potrebu dialógu a stretnutia a ich súvislosť so vzájomným uznaním a rešpektom. Práve počas Vianoc si pripomínáme, že Boh sa stal človekom. Možno povedať, že tým, že sa Boh znižuje na rovnakú úroveň s človekom, zúšachtuje ho. Zároveň je to aj výzva pre nás ľudí, aby sme rovnako konali v medziľudských vzťahoch. Jeden z článkov pripomína, že aj s ľuďmi na okraji spoločnosti treba jednať ako so seberovnými. Kňaz poverený väzenskou pastoraáciou nás vo svojom príspevku zavedie do väznice v Grazi-

-Karlau. Zdôrazňuje, aké je dôležité, aby k odsúdeným pristupoval priateľsky, aby sa cítili ako ľudia, nie monštrá, aby vnímali, že ich berie ako seberovných. O potrebe vzájomného rešpektu na poli medzináboženského dialógu presvedča čitateľov autor ďalšieho príspevku. Pripomína, že tu ide o každodennú, ťažkú prácu, aby tak bolo možné vydať sa na spoločnú a konštruktívnu cestu. Kongregácia sestier od Dieťaťa Ježiša a Márie sa prihovára čitateľom v ďalšom príspevku. Sestry hovoria o tom, že Božie vtelenie nemá byť centrom našej pozornosti len na Vianoce, ale Vianoce máme prežívať po celý rok. -Ph-

Ak máte záujem o celé znenie textov obráťte sa na Mgr. Ľubicu Hricovú, adresa: hricova@kbs.sk

Informačný list zhotovili: ThLic. Anton Ziolkovský, PhD., preklady: Mgr. Ing. Mária Spišiaková, PhD., Mgr. Ľubica Hricová, Mgr. Stanislav Gábor, grafika: Jolana Šinajová